

Veřejný ochránce práv

OMBUDSMAN

Zpráva dle ustanovení § 24 odst. 1 písm. b)

zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o veřejném ochránci práv“)

o jednotlivých věcech, v nichž nebylo dosaženo dostatečných opatření k nápravě ani postupem podle § 20

V této zprávě informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o případech, kde se mi nepodařilo dosáhnout dostatečného zjednání nápravy ani cestou vyrozumění nadřízeného úřadu či vlády.

Pochybení České správy sociálního zabezpečení při došetřování dob účasti na důchodovém pojištění

Stěžovatelka vykonávala na území dnešní České republiky v letech 1974 – 1983 výdělečnou činnost jako průvodkyně na základě pracovních smluv a dohod s různými cestovními kancelářemi. Od roku 1983 žije trvale v Německu. V loňském roce jí měl vzniknout nárok na přiznání starobního důchodu z českého systému sociálního zabezpečení. Stěžovatelka doložila České správě sociálního zabezpečení (dále také jen „ČSSZ“) písemné doklady, zejména dohody o pracovní činnosti a fotokopie složenek (výplatních pásek), a požádala o zhodnocení získaných dob pojištění.

Dle ČSSZ nejsou uvedené doklady k prokázání tvrzení stěžovatelky ohledně jejího zaměstnání a výše výdělků dostačující. ČSSZ se odvolávala na vyhlášku č. 128/1975 Sb., ve znění účinném do 31. prosince 1979 a vyhlášku č. 165/1979 Sb., ve znění účinném do 31. prosince 1992 s tím, že předložené doklady neobsahují údaje o skutečně doloženém výdělku v jednotlivých kalendářních měsících. Dle ČSSZ pak není z obsahu dohod o pracovní činnosti prokázáno, že stěžovatelka dosahovala v předmětných zaměstnáních měsíčního výdělku alespoň ve výši 400,- Kč, což byla hlavní podmínka ke zhodnocení doby zaměstnání pro důchodové účely.

Šetřením jsem dospěl k názoru, že ČSSZ se při hodnocení zaměstnání dopustila pochybení. Orgány sociálního zabezpečení měly dostatek prokazujících materiálů k tomu, aby došetřily a započítaly další doby účasti stěžovatelky na důchodovém pojištění, nežli jen ty, které evidovaly v informativním osobním listu důchodového pojištění stěžovatelky. Úřady se sice pokoušely došetřit další doby zaměstnání na základě doložených dokladů, spokojily se však pouze s údaji obsaženými v nekompletních evidenčních listech vystavených bývalými zaměstnavateli stěžovatelky.

Zdůraznil jsem, že některé dohody o pracovní činnosti obsahovaly ustanovení o pevně sjednané měsíční odměně, která ve všech případech byla vyšší než 400,- Kčs. S tímto faktem se orgány sociálního zabezpečení dostatečně nevyřádaly.

Při řízení ve věcech důchodového pojištění je základním důkazem listinný doklad. Po obsahové stránce by měla obstát jakákoliv blíže nekonkretizovaná listina, jež by mohla věrohodným způsobem prokázat tvrzené skutečnosti. Jestliže není možné provést některý z důkazů, jejichž použití předepisuje zvláštní právní předpis (zde zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů), nemůže úřad odepřít provedení jiného důkazního prostředku. Souhlasím s tím, že ČSSZ nemůže dle vlastního uvážení chybějící údaje dovodit, avšak žádný právní předpis jí nezakazuje prokázat relevantní skutečnosti i jiným způsobem. Stěžovatelka při došetřování doby pojištění poskytovala maximální možnou součinnost. Skutečnost, že úřad nedisponuje relevantními doklady (evidenčními listy), což je patrně důsledkem nesplnění povinnosti ze strany bývalých zaměstnavatelů stěžovatelky, nemůže jít k tíži žadatele o důchod. Neztotožnil jsem se s názorem ČSSZ, že informaci o výši měsíčního výdělku sjednaného v dohodě o pracovní činnosti nelze považovat za dostačující. Těžko si lze představit věrohodnější důkaz o výši příjmů a době výkonu práce, který by mohla stěžovatelka s odstupem tolika let předložit.

Výše uvedené jsem shrnul do svého závěrečného stanoviska vydaného dne 5. září 2012 s tím, že jsem konstatoval pochybení orgánů sociálního zabezpečení, spočívající v nesprávném postupu při dokazování skutečností rozhodných k započtení dob zaměstnání stěžovatelky pro důchodové účely. Apeloval jsem na zásadu materiální pravdy, pro jejíž naplnění je třeba, aby správný orgán postupoval tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Jako opatření k nápravě jsem ČSSZ doporučil opětovné zhodnocení listinných důkazů předložených stěžovatelkou, zejména dohod o pracovní činnosti, ze kterých jasně vyplývá pevná výše měsíční odměny. Dále jsem navrhl užší a intenzivnější spolupráci se stěžovatelkou při došetřování relevantních údajů.

Vzhledem k tomu, že ČSSZ mnou navržené opatření nepřijala, obrátil jsem se na Ministerstvo práce a sociálních věcí, jako nadřízený orgán, se žádostí o poskytnutí stanoviska k postupu ČSSZ a zjednání nápravy. Ministryně práce a sociálních věcí však dle svého vyjádření ze dne 6. prosince 2012 neshledala v postupu ČSSZ zásadnějších pochybení. Sjednání pevného příjmu v dohodě o pracovní činnosti prokazuje dle jejího názoru pouze příjem předpokládaný, proto jej nelze považovat za objektivní důkaz o příjmu skutečném. Závěrem konstatovala, že se stěžovatelka může domáhat svého nároku soudní cestou.

Protože se mi nepodařilo dosáhnout nápravy ani cestou vyrozumění nadřízeného úřadu, informuji o této skutečnosti Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky, jak mi ukládá ustanovení § 24 odst. 1 písm. b) zákona o veřejném ochránci práv.

V Brně dne 23. ledna 2013

JUDr. Pavel Varvařovský
veřejný ochránce práv